

Idősebb tanítványokkal lehetséges volna annál tovább menni és megkísérteni, megértetni velük, hogy 5. az emberi eszmény azonossága és egyetemes jelleme különböző és változatos formákban fejlődik.

Kiemeljük, hogy minden fajnak eszményei kísérletiek és részlegesek, és csak kölcsönös támogatás és bírálás útján lesznek gazdagabbakká, egységessékké és megtisztultakká. Egyebek közt megmutatja nekünk a nagy világyallások tanulmányozása, hogy mind-egyikük több vagy kevésbé tökéletlen formában tartalmazza ugyanazon elemi igazságokat. Hasonló tanulmány rávisz minket ama tény megismerésére, hogy az eszmények és kiválóságok nincsenek mind egy és azon szinten, és hogy szükséges a kevésbé fejlett népet fokozatosan a fejlettebbhez közelíteni. Ebben az összefüggésben legteljesebben érvényesül a noblesse oblige eszméje.

Ilyen tanokat az elemi iskolának csak nagyobb tanulói előtt hirdetünk, de a tanok szelleme hassa át az egész tanulást. A középiskolában azonban teljes terjedelemben érvényesüljenek.»

Az iskolának erkölcsi nevelését az emberiség összes fajai, népei, nemzetei, osztályai nemei közt létesítendő egyetértés, barátságos érintkezés csak akkor követi, ha az iskolát törekvéseiben a milieu nem gátolja, hanem támogatja, ha nemes munkáját meg nem bántja a társadalomnak diszharmóniája, ha az ifjúságnak szépért nemesért, eszményekért rajongó lelkét meg nem méltelyezi a környezetnek nembánomsága, hideg közönye, széthúzása.

Dr. Kohlbach Bertalan.

A fiatalok ápolása Poroszországban.

A német társadalom szervezkedése.

Az 1910—11. iskolaév második felét Németországban töltöttem. Első sorban a természettudományi s geográfiai intézeteket tanulmányoztam, de sűrűn látogatva a különböző iskolákat is, igen sok, érdekes és becses pædagogiai-didaktikai tapasztalatot szereztem.

Ezúttal, nem az iskolai falakon belül folyó munkáról emlékezem, hanem arról a hatalmas társadalmi szervezkedésről, amellyel a németek s jelesen a poroszok, az iskolától elbocsátott fiatalokat: fiúkat és leányokat egyaránt, oltalmukba fogadták.

A porosz ifjúság testi és szellemi gondozása, a tizennegyedik évvel kezdődik és a huszadikkal, vagyis a katonádsági előtt végződik.

Hatalmas szociális munka ez; a német társadalom reorgani-

satiója! Ha a porosz-francia háború alkalmával, a «schulmeister»-ek verték meg a franciákat, micsoda csodával határos eredményeket érlel, a fiatalság barátai ezreinek és millióinak céljában tudatos felbuzdulása és országszerte megindított összhangzatos szervezkedése!

Miként tervezik az ifjúság ápolását német földön, azt *von Trott zu Solz*, a porosz miniszter mondja el az 1911. évi január 18-án kelt rendeletében és annak függelékében, mely az ápolás alapelveit tárgyalja s rendkívül okos tanácsokkal szolgál minden nemzet fiának! *

A miniszter rendelete.

«... A megélhetési viszonyok — írja a miniszter — a legutóbbi évtizedekben megváltoztak s oly súlyosan nehezednek a család- és társadalom életére, hogy ennek következtében serdülő fiatalságunk javarésze olyan helyzetbe került, mely ennek nemcsak testi, de különösen erkölcsi fejlődését a legsúlyosabb válságba sodorja. Napról-napra, mind komolyabban követelik az olyan rendelkezések általános megvalósítását, melyek serdülő fiatalságunk testi és lelki erőinek vidám, gondtalan érlelését mozdítják elő...

A királyi államkormány, népünk jövődjére való nagy jelentőségénél fogva, a fiatalok ápolását korunk legfontosabb feladatának tekinti és annak szervezését a vezetésemre bízott miniszteriumra bízta.

Hogy az ügy szelleme dolgában, amellyel az ügyet kezelteni s magam is szolgálni kívánom, senki ne kételkedhessék, meg kell jegyezni, hogy a fiatalság ápolásával holmi sablonos bürokratizmus nem fér össze.

A megszabott keretben, minden alkalmas erőnek — a közös célra törekvőkkel összefogva — lehetőleg szabadon kell érvényesülnie...

A városi hatóságokat és az iskolai bizottságokat a legszebb eredményekkel biztató munkásságnak mezeje köszönti s magam is örömmel hirdetem, hogy ennek a terrenumnak megmunkálása — részben igazán példás formában — immár meg is kezdődött. Künn a vidéken és a kis városokban, a kerületi hatóságok különös gondoskodása fogja biztosítani az ügy legszebb sikerét. Ez a gondoskodás már eddigelé is sok helyütt igazán mintaszerűen nyilatkozott meg...

*

A minister a fiatalság ápolásának művében appellál hazája minden rangú-rendű és hivatású barátjának jóakarására.

* «Erlass des Ministers der geistlichen Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten vom 18. Januar 1911, betreffend *Jugendpflege*.»

Véleménye szerint, nagyon kívánatos, hogy az egyesek, nemkülönben a szabad egyesületek, megannyi egyházi egylet, a nagy torna-, játék- és sportegyesületek, meg a népjóléti-egyletek részéről a fiatalok nevelése iránt eddigelé megnyilatkozott, szívből fakadt nagy szeretet és áldozatra mindig kész lelkesedés ne csak megmaradjon, hanem fokozódva fokozódjék.

A királyi államminiszterium igen fontosnak tartja azt, hogy minden állami hatóság bocsássa az ügy rendelkezésére az erre alkalmas helyiségeket, eszközöket és erőket; bizik az összes felekezetek lelkészeinek nagybecsű segítségével, az alája rendelt hatóságok, hivatalnokok és tanítók közreműködésében, mint akik eddig is fáradhatatlanok voltak az iskolán kívül is a fiatalság ápolásában. Feltétlenül reméli, hogy az iskolai hatóságok minden szervükkel, azonképen a nép-, közép- és felsőiskolák * összes tanítói, szívük legőszintébb lelkesedésével, osztozni fognak a nagy munkában, mert lelkesedés híján, ezen téren, tartós eredmény nem remélhető.

Ímígy szervezik minden kerületben és járásban, helységben és városban, a fiatalok ápolásának organizációját.

*

A porosz királyi államkormány külön pénzalappal rendelkezik, amelyet egyrészt; *az iskolából elbocsátott fiatalok ápolására, másrészt a fiatalság gondozására alkalmas tanerők kiképzésére fordíthat.*

Ebből az alapból pénzelnék az egyes kerületek. Az állami támogatás azonban csakis az iskolából elbocsátott ifjak ápolására fordítandó. A leányok gondozására az állami dotációt nem szabad felhasználni; mindamellett az állami alapból támogatott berendezéseket — amennyiben ez állam új segítsége híján lehetséges — ők is használhatják.

Ha, kivételesen, a leányoknak szánt berendezések is állami segedelemben kívánnának részesülni, a kormány ezektől sem vonja meg segítő jobbát. A leányok számára — állami segítséggel — berendezendő varró és háztartási tanfolyamok szervezése dolgában, a kereskedelem s ipar, illetőleg a mezőgazdaság, uradalmak és erdészetek miniszteriuma intézkedik.

* *Középiskoláik* a mi polgári iskoláinknak felelnek meg; *felsőiskoláik*: a gimnáziumok, főreáliskolák, progimnáziumok, reálprogimnáziumok és a reáliskolák.

Alapelvek és tanácsok.

A fiatalok ápolásának alapelvei és az ez érdeemben kelt miniszteri tanácsok rendkívül érdekesek és becsesek.

Csak néhány szakaszt szemelgetek belőlük:

A fiatalság gondozásának az a feladata, hogy a vidám, gondtalan, testileg munkára képes, erkölcsben tökéletes, istenfélő, szülőhelyét szerető ifjúság nevelésében közreműködjék.

*

A fiatalok ápolásában mindenkit szívesen üdvözlünk munkatársul, aki a fiatalságot szereti s ennek hazafias szellemben való nevelését előmozdítani kész és erre képes is.

*

A szükséges eszközöket az ifjúság barátai és jóakarói, a községek és kerületek teremtik elő; kiegészítésképp, az állam is nyújt segítséget. Szamba véve, hogy *népünk jövőendő fejlődésére az ügynek rendkívül nagy a nemzeti jelentősége, remélhető, hogy az e célra szánt nagylelkű alapítványok mindinkább gyarapodni fognak.*

*

Fiatal emberek, akik napról-napra fárasztó munkában állanak, szabad idejükben természetesen multság és öröm után áhítoznak...

Legnagyobb részük szellemi szórakozást keres, de sajnos, nem talál egészséges táplálékot... A tanácstalan avagy rosszul vezetett ifjú csak taláalomra kapkodja azt az olvasmányt, mely a szellemét és a szívét egyaránt megmételjezi.

Másoknak egészséges fejlődését, meg a barátságos otthonnak hiánya akasztja meg; ilyen tényezők még: az utcai élet veszedelme, az unalom, az alkohol kísértése, alkalmas testgyakorlatnál vagy a levegőnek hiánya és egyéb káros befolyások.

*

Mindezek számbavételével, a fiatalság ápolásának — már eddig elé is bevált — eszközei a következők:

Ifjúsági otthonok, amelyekben a fiatalok szabad idejükben gyülekezhetnek, az írásban és olvasásban gyakorolhatják magukat s játékkal és egyéb szórakozásokkal tölthetik az időt.

Ifjúsági könyvtárak. Zene-, ének- és felolvasóesték. Műkedvelői előadások, kiosztott szerepekkel. A nemesebb társalgás és multság alkalma.

A helyi múzeumok, melyekbe szakavatott erőknél kell kalauzolniok a fiatalságot. Emlékművek, történelmi, földrajzi, természetrajzi avagy tájképi szempontból érdekes vidékek látogatása.

Kézügyességi műhelyek. Torna- és játékhelyek. Fürdés, úszás és korcsolyázás.

Különös gond fordítandó a különböző vidékeken divatos játékokra és testgyakorlatokra s minden alkalmat meg kell ragadniok, melynek a hazaszeretet ápolásánál hasznát vehetik.

*

A fiatalság ápolása ne történjék oly formán, hogy az csakis avagy legfőképp az ő gyönyörködtetésével érje be. Hiszen már az is nagy nyereség, ha a fiatalok a nemesebb örömeket megízeltve, azokat meg is kedvelik. Ám a gondozást — anélkül, hogy a környezettel ezt éreztetnék — irányítsák úgy, hogy az ifjúság — örömekre való vágyódását is számbavéve — testileg és lelkileg gyarapodjék.

*

Nehéz, azonban egyben hálás pædagogiai feladatot vállalnak a tanítók, orvosok, lelkészek, bírák, ügyészek, mezőgazdák, iparosok s mérnökök és mindazok, akik a fiatalok ápolásában előadások tartásával akarnak közreműködni.

A materia megválasztásán fordul meg a dolog; oly témát válasszanak, mely a fiatalok szükségleteinek megfelel, vonzó hatással van reájuk s amelytől ők lelkileg és erkölcsileg is épülnek.

Tárgyalhatók: a polgári élet ügykörébe eső ismeretek, a vallás-tan, a természetrajz és földrajz, nemkülönb a néprajz s az emberismeret, azonképen a történelem köréből választott tárgyak. Különösen az olyanokra is kell ügyet vetniök, melyek az ifjúsággal egyrészt a saját munkájának érdemét becsültetik meg, másrészt pedig a különböző élethivatásoknak — az egész társadalom szempontjából tekintett — jelentőségét és szükségességét világosítják meg.

Helyes kezeléssel érdeklődést kelt és nagy nevelő hatását nem tévesztheti, a különböző élethivatásokban megnyilatkozó *vitézségnek válaszása*. Ép oly megkapó lesz, ha az önönmagát élete hivatásában feláldozó betegápolónőnek hősi magatartását beszéljük el, mint annak az egyszerű katonának vagy tábournoknak élete, aki hűségét a saját vérével pecsételi meg.

Hadtörténelmi tárgyak különösen akkor fogják lelkesíteni a fiatalokat, ha a nagy események hátterét csak nagy vonásokban adják és ha ezzel kapcsolatban, inkább egy-egy embernek sorsát, valamelyik eseményt vagy vállalkozást színes leírással és a mindennapi életből szakasztott hűséggel állítják a fiatalság lelki szeme elé.

*

A fiatalság mentül szorgalmasabban osztozzék az egyesületek vezetésében s bízzuk meg különféle tisztségekkel.

*

Az egyesületi élet iránt megnyilatkozó érdeklődést fokozhatjuk azzal, ha tagjai valamelyes tagsági díjat is fizetnek, bármi csekély legyen is az.

*

A különböző helyi körülmények fogják megszabni azt, vajjon a fiatalok ápolására szánt intézmények már meglévő egyesületekhez csatlakozzanak-e, avagy teljesen újak szerveztessenek. Vigyázzunk arra, nehogy az erők és eszközök szétforgácsolódjanak.

*

Hogy a szülők, tanító-mesterek és mentül szélesebb körök érdeklődését keltsük föl a fiatalság ápolására, rendezzünk *családi estélyeket*, melyeken a fiatalok is közreműködjenek, a különböző nemzeti ünnepeken pedig vegyenek részt tornagyakorlataikkal és játékaikkal.

*

Imígy szervezkednek a németek az ifjúság ápolásának nagy nemzeti missziójára. Így fognak munkálni nagy türelemmel és hűséggel: fiatalságuk és hazájuk szeretetében.

(Budapest.)

Dr. Lasz Samu.